

ŠKOLSKO NATJECANJE IZ KEMIJE
učeni(ka)ca osnovnih i srednjih škola 2020.

PISANA ZADAĆA, 4. veljače 2020.

NAPOMENA:

1. Zadatci se rješavaju 120 minuta.
2. Dopušteno je koristiti samo dobivenu tablicu periodnog sustava elemenata.
3. Zadatci se moraju rješavati na mjestu predviđenom za taj zadatak (**ne** koristiti dodatne papire). Ako nema dovoljno mjesta za rješavanje zadatka, može se koristiti poledina prethodne stranice.
4. Odgovori na postavljena pitanja ili račun (kompletan) **moraju** biti pisani kemijskom olovkom ili tintom plave boje, jer se u protivnom neće uzimati u obzir pri bodovanju. Ispravljani odgovori se ne vrjednuju.

Prijavu ispuniti tiskanim slovima!

Zaporka:
(pet brojeva i do sedam velikih slova)

POSTIGNUTI BODOVI :

Vrsta škole: 1. osnovna   5. srednja   (Zaokruži 1. ili 5.)

Razred (napisati arapskim brojem):

Nadnevak:

OTKINUTI OVAJ DIO PRIJAVE I STAVITI GA U OMOTNICU S NAPISANOM ZAPORKOM
PRIJAVU ISPUNITI TISKANIM SLOVIMA

Zaporka:
(pet brojeva i do sedam velikih slova)

POSTIGNUTI BODOVI :

Ime i prezime učeni(ka)ce:

OIB:

Puni naziv škole:

Adresa škole:

Grad u kojem je škola:

Županija:

Vrsta škole: 1. osnovna   5. srednja
(Zaokruži 1. ili 5.)

Razred (napisati arapskim brojem):

Ime i prezime mentor(a)ice:

Naputak školskom povjerenstvu:

Ovaj dio prijave treba spojiti s pisanom zadaćom svakog učeni(ka)ce nakon bodovanja. Podatci su važni radi računalne obrade podataka o učeni(ku)ci koji će biti pozvani na županijsko natjecanje.

Periodni sustav elemenata IUPAC 2013.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1 H 1,008																	2 He 4,003	
3 Li 6,941	4 Be 9,012															9 F 19,00	10 Ne 20,18	
11 Na 22,99	12 Mg 24,31															17 Cl 35,45	18 Ar 39,95	
19 K 39,10	20 Ca 40,08	21 Sc 44,96	22 Ti 47,87	23 V 50,94	24 Cr 52,00	25 Mn 54,94	26 Fe 55,85	27 Co 58,93	28 Ni 58,69	29 Cu 63,55	30 Zn 65,38	31 Ga 69,72	32 Ge 72,63	33 As 74,92	34 Se 78,98	35 Br 79,90	36 Kr 83,80	
37 Rb 85,47	38 Sr 87,62	39 Y 88,91	40 Zr 91,22	41 Nb 92,91	42 Mo 95,95	43 Tc [98]	44 Ru 101,1	45 Rh 102,9	46 Pd 106,4	47 Ag 107,9	48 Cd 112,4	49 In 114,8	50 Sn 118,7	51 Sb 121,8	52 Te 127,6	53 I 126,9	54 Xe 131,3	
55 Cs 132,9	56 Ba 137,3	57-71 lanthanoidi	72 Hf 178,5	73 Ta 180,9	74 W 183,8	75 Re 186,2	76 Os 190,2	77 Ir 192,2	78 Pt 195,1	79 Au 197,0	80 Hg 200,6	81 Tl 204,4	82 Pb 207,2	83 Bi 209,0	84 Po [209]	85 At [210]	86 Rn [222]	
87 Fr [223]	88 Ra [226]	89-103 aktinoidi	104 Rf [267]	105 Db [268]	106 Sg [271]	107 Bh [270]	108 Hs [277]	109 Mt [276]	110 Ds [281]	111 Rg [282]	112 Cn [285]	113 Uut [285]	114 Ff [289]	115 Uup [289]	116 Lv [293]	117 Uus [294]	118 Uuo [294]	
57 La 138,9	58 Ce 140,1	59 Pr 140,9	60 Nd 144,2	61 Pm [145]	62 Sm 150,4	63 Eu 152,0	64 Gd 157,3	65 Tb 158,9	66 Dy 162,5	67 Ho 164,9	68 Er 167,3	69 Tm 168,9	70 Yb 173,1	71 Lu 175,0				
89 Ac [227]	90 Th 232,0	91 Pa 231,0	92 U 238,0	93 Np [237]	94 Pu [244]	95 Am [243]	96 Cm [247]	97 Bk [247]	98 Cf [251]	99 Es [252]	100 Fm [257]	101 Md [258]	102 No [259]	103 Lr [262]				

Zadatke od 1. do 6. riješi tako što ćeš zaokružiti slovo ispred točnog odgovora ili točne tvrdnje.

		ostv.	maks.
1.	Koje su kemijske vrste prisutne u otopini nakon potpune neutralizacije vodenih otopina kalijevog hidroksida i dušične kiseline? A) H^+ i NO_3^- B) H^+ i OH^- C) K^+ i H^+ ☒ D) H_2O , K^+ i NO_3^-	/0,5	
			0,5
2.	Kako nazivamo soli dušične kiseline? ☒ A) nitrati B) nitridi C) nitriti D) nitrozidi	/0,5	
			0,5
3.	Josipa je imala četiri metalne žličice – jednu izrađenu od aluminija, drugu od bakra, treću od cinka i četvrtu od željeza. Koja od njih neće reagirati s klorovodičnom kiselinom? A) aluminijska ☒ B) bakrena C) cinkova D) željezna	/0,5	
			0,5
4.	Od čega se sastoji jezgra tricija? A) jednog protona, nema neutrona B) jednog protona i jednog neutrona ☒ C) jednog protona i dva neutrona D) jednog protona i tri neutrona	/0,5	
			0,5

UKUPNO BODOVA NA 1. STRANICI :

2

5. Marta je trebala označiti bočice s kemikalijama pa je na naljepnice pisala njihove kemijske formule.

Koju je kemijsku formulu napisala na naljepnicu za bočicu klorovodične kiseline?

- A) HCl
 B) HClO
 C) HClO₂
 D) HClO₃

/0,5

0,5

6. Marta je uzela bezvodni bakrov(II) sulfat i priredila njegovu vodenu otopinu. Kakve je boje bila ta otopina?

- A) bezbojna
 B) bijela
 C) crvenosmeđa
 D) plava

/0,5

0,5

7. Navedene tvari razvrstaj na homogene i heterogene smjese: mjed, dim, razrijeđena vodena otopina modre galice, vodena otopina šećera i soli, pepeo, magla.

Homogene smjese su:

/3x

0,5

Razrijeđena vodena otopina modre galice, vodena otopina šećera i soli, mjed

Heterogene smjese su:

/3x

0,5

Dim, pepeo, magla

3

8. Marko je imao vodik, vodu, magnezijev oksid i klorovodičnu kiselinu. Koja od navedenih tvari ima najniže vrelište, a koja najviše?

8.a) Najniže vrelište ima: _____

vodik

8.b) najviše vrelište ima: _____

magnezijev oksid

/2x

0,5

1

UKUPNO BODOVA NA 2. STRANICI :

5

9. Navedena svojstva tvari razvrstaj na fizikalna i kemijska: masa, volumen, električna vodljivost, zapaljivost, kiselost, topljivost.

Fizikalna svojstva su:

masa, volumen, električna vodljivost, topljivost

Kemijska svojstva su:

zapaljivost, kiselost

/4x
0,5

/2x
0,5

3

10. Ispod piktograma opasnosti napiši njegovo značenje.

a)

zapaljivo

b)

oksidirajuće

c)

**nadražujuće
(opasno za ozonski
sloj)**

d)

otrovno

/4x
0,5

2

11. Napiši kemijske simbole za navedene primjere.

11.a) Elementarna tvar jod _____ 11.b) Dva iona kalcija _____

I₂

2 Ca²⁺

11.c) Elementarna tvar bijeli fosfor _____ 11.d) Tri iona fluora _____

P₄

3 F⁻

11.e) Dva atoma klora _____ 11.f) Elementarna tvar magnezij _____

2 Cl

Mg

/6x
0,5

3

UKUPNO BODOVA NA 3. STRANICI :

8

- 12.** Imenuj kemijsko posuđe sa slike i razvrstaj ga na odmjerne laboratorijsko posuđe i laboratorijsko posuđe koje smijemo zagrijavati.

a)

b)

c)

d)

Odmjerna tikvica

pipeta

glineni trokut

lijevak

/4x
0,5

Odmjerno laboratorijsko posuđe:

a, b (Odmjerna tikvica, pipeta)

/2x
0,5

Laboratorijsko posuđe koje smijemo zagrijavati:

c (glineni trokut)

/0,5

3,5

- 13.** Tablica prikazuje promjene tvari **A**, **B**, **C** i **D** tijekom zagrijavanja. Upiši kemijski naziv ili kemijsku formulu novonastale tvari te vrstu promjene (je li fizikalna ili kemijska).

Tvar	Naziv tvari	Novonastala tvar	Vrsta promjene
A	Destilirana voda	Vodena para	fizikalna
B	Kristalić joda	Pare joda ili plinoviti jod ili smisljeni odgovor	fizikalna
C	Vapnenac	Kalcijev oksid ili živo vapno ili CaO i ugljikov(IV) oksid ili ugljični dioksid ili CO ₂	kemijska
D	Modra galica	Bakrov(II) sulfat i voda (ili H ₂ O)	kemijska

/8x
0,5

4

UKUPNO BODOVA NA 4. STRANICI :

7,5

- 14.** Amonijev dikromat je sol koju čine jednovalentni amonijevi ioni i dvovalentni dikromatni ioni ($\text{Cr}_2\text{O}_7^{2-}$).

Napiši kemijsku formulu amonijevog iona i kemijsku formulu amonijevog dikromata.

Kemijska formula amonijevog iona je: _____

/0,5

Kemijska formula amonijevog dikromata je: _____

/0,5

1

- 15.** Gips ili sadra često se u prirodi nalazi uz kamenu sol. Zagrijavanjem do 80 °C gips izgubi polovicu sadržaja vode, a zagrijavanjem do 107 °C izgubi tri četvrtine sadržaja vode. Zagrijavanjem do 145 °C gips izgubi svu vodu. Kemijska formula gipsa je $\text{CaSO}_4 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$. Napiši kemijski naziv gipsa i kemijsku formulu spoja uzorka gipsa koji je zagrijan do 150 °C.

Kemijski naziv gipsa je: _____

/0,5

Kalcijev sulfat dihidrat

Kemijska formula uzorka pri 150 °C je: _____

/0,5

1

- 16.** Bakrov(II) nitrat je tamnoplav. Zagrijavanjem se raspada na crni bakrov(II) oksid, bezbojni kisik i crvenosmeđi dušikov(IV) oksid.

16.a) Koliko je plinovitih produkata zagrijavanja bakrovog(II) nitrata?

/0,5

Dva

16.b) Koliko je produkata zagrijavanja bakrovog(II) nitrata u čvrstom agregacijskom stanju?

/0,5

Jedan

16.c) Navedi kemijske formule reaktanta i produkata kemijske reakcije opisane u tekstu zadatka

bakrov(II) nitrat _____

crni bakrov(II) oksid _____

dušikov(IV) oksid _____

kisik _____

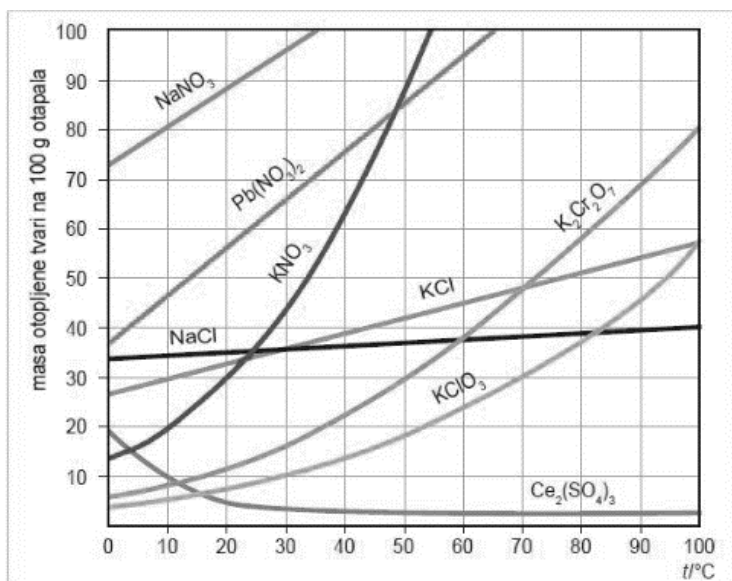
/4x
0,5

3

UKUPNO BODOVA NA 5. STRANICI :

5

17. 17.a) Prouči grafički prikaz topljivosti soli u vodi i odredi koje tvari pri 30 °C imaju jednaku topljivost u vodi.

Jednaku topljivost pri 30 °C imaju

KCl i NaCl

17.b) Kolika je masa Pb(NO₃)₂ koja će se otopiti u 100 grama vode pri temperaturi 50 °C?

Masa Pb(NO₃)₂ otopljenog u vodi pri 50 °C bit će _____.

Prihvatiti vrijednosti od 83 do 86 g

17.c) Napiši kemijski simbol aniona soli čija je topljivost pri 60 °C 45 grama u 100 grama vode.

Kemijski simbol aniona je _____.

Cl⁻

/2x
0,5

/0,5

/0,5

2

18. Gustoća suhog zraka pri 0 °C i tlaku 101 325 Pa je 1,295 kg/m³. Kolika je masa 3,00 L suhog zraka pri toj temperaturi i tlaku?

$$\rho(\text{zrak}) = m(\text{zrak}) / V(\text{zrak})$$

$$1,295 \text{ kg/m}^3 = m(\text{zrak}) / 0,00300 \text{ m}^3$$

$$m(\text{zrak}) = 0,003885 \text{ kg} = 3,885 \text{ g}$$

0,5 boda za formulu gustoće

0,5 boda za točnu masu zraka izraženu u gramima ili kilogramima.

/0,5

/0,5

1

UKUPNO BODOVA NA 6. STRANICI :

3

- 19.** U 100 grama praha energetskog napitka prisutno je 84 grama saharoze ($C_{12}H_{22}O_{11}$). Za pripremu 2,5 dL energetskog napitka potrebno je 20 grama tog praha.

19.a) Koliku ćeš masu šećera saharoze unijeti u organizam konzumiranjem 2,5 dL napitka pripremljenog prema tekstu zadatka 19?

$$w(C_{12}H_{22}O_{11} \text{ u prahu}) = \underline{\hspace{2cm}} \quad \mathbf{0,84 \text{ (priznati i 84 \%)}}$$

$$m(C_{12}H_{22}O_{11} \text{ u 2,5 dL napitka}) = \underline{\hspace{2cm}} \quad \mathbf{16,8 \text{ g}}$$

/0,5

/0,5

19.b) Ako je preporučeni dnevni unos šećera 25 grama koliki ćeš postotak dnevnog unosa šećera unijeti u organizam konzumiranjem jedne čaše napitka pripremljenog prema tekstu zadatka 19?

Unijet ću _____ preporučenog dnevnog unosa šećera.

$$\mathbf{16,8 \text{ g} / 25 \text{ g} = 67,2 \% \text{ preporučenog dnevnog unosa}}$$

/0,5

19.c) Od koliko atoma je izgrađena molekula saharoze?
Molekula saharoze izgrađena je od _____ atoma.

45

/0,5

2

- 20.** Benzilpenicilin je prvi penicilinski derivat poznat i kao Penicilin G. To je lijek za liječenje zaraznih bolesti molekulske formule $C_{16}H_{18}N_2O_4S$.

20.a) Izračunaj maseni udio vodika u Penicilinu G.

$$w(H, C_{16}H_{18}N_2O_4S) = (18 \times 1,008) / 334,394 = 0,05426 \text{ (priznati i 5,426 \%)}$$

0,5 boda za točan račun**0,5 boda za točno izračunatu relativnu molekulsku masu benzilpenicilina**

/2x

0,5

20.b) Koliko ukupno ima protona u molekuli Penicilina G? _____

176

/0,5

20.c) Napiši empirijsku formulu Penicilina G _____

 $C_{16}H_{18}N_2O_4S$

/0,5

2

- 21.** Između navedenih kemijskih simbola: Cl^- , Fe, H_2 , Ar, Ca^{2+} , CO izdvoji:

21.a) Kemijski simbol neutralnog atoma metala: _____

Fe

21.b) Kemijsku formulu molekule elementarne tvari: _____

 H_2

21.c) Kemijski simbol aniona: _____

 Cl^-

/4x

0,5

21.d) Kemijsku formulu spoja: _____

CO

2

UKUPNO BODOVA NA 7. STRANICI :

6

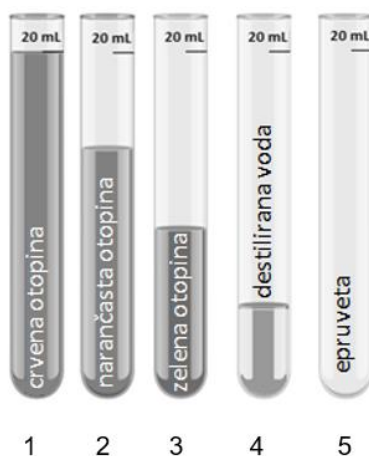
- 22.** Slika prikazuje epruvete s oznakom volumena. U epruveti **1** nalazi se crvena otopina, u epruveti **2** narančasta otopina, u epruveti **3** zelena otopina, a u epruveti **4** destilirana voda. U epruvetu **3** dodana je otopina tvari **E**, u epruvetu **2** otopina tvari **F**, u epruvetu **1** otopina tvari **G**.
Tvar **E** je sulfat metala čiji kation ima 26 protona i 24 elektrona, tvar **F** je klorid metala čiji kation ima 26 protona i 23 elektrona, a otopina ulivena u epruvetu **1** nastala je dodavanjem metiloranža u ocat koji sadrži 5 do 15 % tvari **G**.

22.a) Koliki je približni volumen otopine u epruveti **3**? Približni volumen otopine je _____.

9 mL

/0,5

Priznati odgovore od 7 do 9 mL.

22.b) Je li epruveta odmjerno posuđe? _____

Ne

/0,5

22.c) Što se nalazi u epruveti **5**? _____

zrak

/0,5

22.d) Navedi kemijske formule i kemijske nazive tvari navedenih u opisu zadatka.

Tvar	Kemijska formula tvari	Kemijski naziv tvari
E	FeSO_4	željezov(II) sulfat
F	FeCl_3	željezov(III) klorid
G	CH_3COOH	etanska (octena) kiselina

/6x

0,5

Za tvar **G** priznati smisleni odgovor (npr., kiselina); točan odgovor octena (etanska) kiselina ili smisleni odgovor (npr., kiselina); bodovati **1 bodom**

/0,5

22.e) Ako u epruvetu **1** uronimo univerzalni indikatorski papir njegova boja bit će _____.

Crvena

5

UKUPNO BODOVA NA 8. STRANICI :

5

23. *Slonovska pasta* poznati je pokus. U bocu u kojoj se nalazi vodikov peroksid ulijemo deterdžent, prehrambenu boju i otopinu kalijevog jodida. Dolazi do burne reakcije raspada vodikovog peroksida na vodu i kisik. Nakon pokusa iz reakcijske smjese može se izdvojiti ista količina kalijevog jodida koji je nakon reakcije ostao nepromijenjen.

23.a) Koja je uloga deterdženta u pokusa?

/0,5

Daje pjenu.

Koja je uloga prehrambenih boja u pokusu.

/0,5

Daju boju (ili drugi smislen odgovor)

Koja je uloga kalijevog jodida u pokusu?

/0,5

Ubrzava reakciju raspada vodikovog peroksida (ili katalizator ili drugi odgovor koji upućuje na katalitičku ulogu).

23.b) Napiši jednadžbu kemijske reakcije raspada vodikovog peroksida na vodu i kisik. U jednadžbi kemijske reakcije navedi agregacijska stanja svih sudionika.

/3x

0,5

0,5 boda za formulu vodikovog peroksida

0,5 boda za ako je jednadžba kemijske reakcije izjednačena po masi i naboju

0,5 boda za točno navedena agregacijska stanja tvari

23.c) Kako ćeš dokazati da je raspadom vodikovog peroksida nastao kisik?

/0,5

Pomoću tinjajuće triješčice (koja će planuti kada se prinese pjenu).

Ili drugi smisleni odgovor.

Dovoljno je navesti tinjajuću triješčicu, nije nužno reći da će planuti.

3,5

24. Masa atoma elementarne tvari **X** je 39,1 Da. Napiši njezin kemijski naziv i kemijski simbol.

/2x

Kemijski simbol tvari **X** je _____, njezin kemijski naziv je _____.

0,5

K

kalij

1

UKUPNO BODOVA NA 9. STRANICI :

4,5

- 25.** Izračunaj maseni udio natrijevog klorida u otopini, ako je u 50 grama vode otopljeno 5 grama natrijevog klorida.

$$w(\text{NaCl}) = m(\text{NaCl}) / (m(\text{NaCl}) + m(\text{H}_2\text{O})) = 5 \text{ g} / 55 \text{ g} = 0,091 \text{ (priznati i } 9,1 \%)$$

/2x
0,5

0,5 bod za postupak ili za izraz masenog udjela
0,5 bod za točan rezultat

1

- 26.** Konzervansi imaju baktericidno i fungicidno djelovanje. Jedan od najčešćih i najjeftinijih konzervansa u kozmetičkim proizvodima je metilparaben. Maseni udio ugljika u metilparabenu je 63,1 %, kisika 31,6 %, a ostatak je vodik. Masa molekule metilparabena je 152,15 Da. Odredi empirijsku i molekulsku formulu metilparabena.

$$w(\text{H}) = 5,3\% \text{ (priznati i } 0,053)$$

/0,5

$$N(\text{C}) = w(\text{C}) / A_r(\text{C}) \cdot M_r(\text{metilparaben}) = 7,98 = 8$$

/0,5

$$N(\text{H}) = w(\text{H}) / A_r(\text{H}) \cdot M_r(\text{spoj}) = 7,99 = 8$$

/0,5

$$N(\text{O}) = w(\text{O}) / A_r(\text{O}) \cdot M_r(\text{spoj}) = 3$$

/0,5

Priznati i drugi korektan račun.

Empirijska formula: _____

/0,5

Molekulska formula: _____

/0,5

3

1. stranica

2. stranica

3. stranica

4. stranica

5. stranica

6. stranica

7. stranica

8. stranica

9. stranica

10.
stranica

Ukupni bodovi

<input type="text"/>	<input type="text"/>
	50

UKUPNO BODOVA NA 10. STRANICI :

4